336

Maurice Renard

OMUL TRUCAT

COLECTIA
DE POVESTIRI
STIINTIFICO -
FANTASTICE

336

MAURICE RENARD

OMUL trucat

*

IGOR ROSOHOVATSKI

GLUME... cibernetice

Redactor literar: ADRIAN ROGOZ
Coperta-desen: POMPILIU DUMITRESCU
Desene interioare: AUREL BUICULESCU
Prezentarea grafică: ARCADIE DANELIUC

MAURICE RENARD

Portret de
ALEXANDRU DIACONU

Colecţia „POVESTIRI ŞTIINŢIFICO-FANTASTICE"
editată de revista
Ştiinţa şi Tehnica
Anul XIV
15 noiembrie 1968

Cuvînt înainte

Maurice Renard s-a născut la 28 februarie 1875, la Châlons-sur-Marne. Fiu și nepot de magistrați, el nu putea fi hărăzit unei alte cariere. Dar adevărata lui vocație era literatura, al cărei gust îl prinsese încă din copilărie, citindu-l pe Edgar Poe.

Și-a făcut debutul editorial, ca prozator, destul de tîrziu, cu volumul **Fantome și marionete** (1905), publicat sub pseudonimul Vincent Saint-Vincent. Sînt „întîmplări ciudate" în care se resimte influența maestrului Poe, dar și a fantasticului cultivat spre sfîrșitul secolului în Franța. De altfel, scriitorul n-avea să abandoneze acest gen pe care-l ilustrează cu brio în culegerile **Invitație la frică** (1926) și **Carnavalul misterului** (1929). Povestiri ca **Secretul contesei Barbara**, **Cîntăreața** și, mai ales, **Gloria lui Commachio** ar onora orice antologie a prozei fantastice europene.

Dar adevăratul titlu de glorie al lui Maurice Renard constă în strălucirea pe care a dat-o anticipației franceze din prima jumătate a veacului nostru, împreună cu mai vîrstnicul său confrate Rosny aîné. „Amator de insolit și scrib de miracole", cum se definea el însuși în romanul **Pericolul albastru**, Renard a utilizat „miraculosul științific" (căci pe atunci nu fusese încă inventat termenul „science-fiction") ca un mijloc de satisfacere plenară a acestei nobile pasiuni.

Că nu e vorba de o înclinație pasageră ne-o dovedește și admirabila definiție a genului pe care a propus-o: „O ficțiune avînd ca bază un sofism, ca obiect — dorința să-l îndrepte pe cititor către o contemplație mai de aproape a adevărului, ca mijloc — explicarea metodelor științifice la studiul comprehensiv al necunoscutului și al nesigurului".

În primul său roman de anticipație, **Doctorul Lerne, sub-zeu** (1908), scriitorul jonglează cu posibilitățile grefei animale. După experiențe pe reptile, păsări și pești, Lerne ajunge să transplanteze creierii elevului și nepotului său în craniul unui cîine și, respectiv, al unui taur... Într-o perspectivă mai modestă, dar mai realist-vizionară, tema reapare în **Mîinile lui Orlac** (1920), unde doctorul Cerral, „asul chirurgiei", îi grefează celebrului pianist Orlac, victimă a unei catastrofe de cale ferată, mîinile unui om mort de curînd.

Pericolul albastru (1912) este considerat drept cel mai reprezentativ roman al lui Renard. Reluînd tema contactului cu o inteligență străină, reliefată de Wells în **Războiul lumilor**, scriitorul francez o tratează într-un mod profund original. O acumulare de fapte bizare duce la revelația existenței sarvanților, un fel de păianjeni invizibili, pentru care atmosfera Pămîntului este echivalentul oceanului mondial. Ei capturează deci specimene de pe fundul acestui „ocean", le studiază, le clasează, le expun într-un fel de muzeu „oceanografic". Și cînd descoperă că obiectul experiențelor lor este o ființă capabilă de suferință, îi eliberează pe oamenii-exponate și-și întrerup cercetările. Pentru că sarvanții ne sînt superiori nu numai pe planul rațiunii, ci și pe plan moral.

Eroul romanului **Maimuța** (1924), Richard Cirugue, inventează „fotografia consistentă", izbutind astfel să multiplice nu numai obiectele, ci și oamenii.

Profesorul Krantz din nuvela cu același titlu (1932) pretinde că a murit și că inima lui bate datorită unui mecanism creat adhoc. În sfîrșit, **Stăpînul luminii** (1947) este descoperitorul unei substanțe avînd proprietatea de a încetini viteza luminii pînă la o mișcare imperceptibilă.

Mai trebuie să menţionăm **Călătoria imobilă (1909)**, al cărei protagonist, Aerofixul, îşi demonstrează capacitatea de a se menţine într-un anumit punct, în vreme ce Pămîntul se-nvîrte sub el ; **Ceaţa din 26 octombrie (1913)**, superbă naraţiune poetică despre o stranie călătorie în timp şi despre oamenii înaripaţi dinainte de diluviu ; **Un om la microbi (1929)**, descriere cu accente filozofice a unei incursiuni în lumea infinitului mic... Să ne oprim însă, cîteva clipe, la povestirea pe care o veţi citi începînd cu acest număr.

Omul trucat datează din 1921, ceea ce explică ecourile încă foarte vii ale primului război mondial. Drama lui Jean Lebris, cu tot caracterul ei excepţional, nu este decît un fragment al marii drame colective. Ca atare, ea dobîndeşte o anumită aură simbolică.

Despre ideea ştiinţifico-fantastică nu voi discuta în amănunt, nevrînd să vă răpesc fiorul surprizei, pentru că **Omul trucat** începe ca o naraţiune poliţistă clasică şi nu e lipsit de un suspens de bună calitate, crescînd pînă la lovitura de teatru finală. Voi spune doar că, asemenea altor născociri inspirate ale lui Renard, ea a fost, cumva, realizată în anii aceştia. Mă gîndesc, de pildă, la ochelarii care fac sensibilă radiaţia infraroşie, îngăduind astfel orientarea în întuneric... De altfel, putem să ne întrebăm în ce măsură e vorba de născociri şi nu de previziuni de genul celor ale lui Jules Verne. Căci, aşa cum spune René Lalou în **Romanul francez de la 1900**, „plecînd de la postulate ştiinţifice, autorul **Omului trucat** le dezvolta cu o logică atît de riguroasă încît il acuza pe Wells că a călcat regulile, acordînd omului său invizibil vederea".

Cititorul va fi izbit de aerul uşor desuet al unor pasaje, mai cu seamă al celor care descriu pasiunea romantică a doctorului Bare. E aerul epocii — şi e mai mult decît atît. Componist abil, Renard apasă cu bună ştiinţă pedala sentimentalismului, pentru ca deznodămîntul să fie şi mai neaşteptat. Pînă unde merge această abilitate, ne-o demonstrează ultimul aliniat al povestirii, raportat la descoperirea macabră din primele ei pagini.

Şi stilul scriitorului se resimte uneori de povara deceniilor care au trecut de la apariţia povestirii. Mai lent, mai rotunjit decît acel al fantaştilor de astăzi, el se răscumpără prin frumuseţi de necontestat. Descrierea viziunilor lui Jean Lebris comportă o bogăţie şi o fineţe a nuanţelor trădînd un simţ plastic deosebit. După cum căutarea expresiei celei mai pregnante, uneori cu o rezonanţă de insolit, mărturiseşte efortul de cizelare a textului care avea să ducă la paginile antologice din **Ceaţa din 26 octombrie**.

Robert de Souza îl numea pe Renard „Wells-ul nostru francez". Adevărul este că înrudirea dintre cei doi scriitori se limitează la o anumită aplecare spre extragerea esenţei filozofice din miraculosul ştiinţific de care sînt atraşi cu egală fervoare. Maurice Renard nu este epigonul nimănui. Şi cred că Jacques Bergier nu greşeşte considerîndu-l, în capitolul său din „Histoire des littératures" consacrat fantasticului-ştiinţific, „unul dintre cei mai originali scriitori ai tuturor literaturilor".

Ion Hobana

MAURICE RENARD

OMUL TRUCAT

PROLOG – EPILOG

Corpul fu găsit de jandarmii Mochon și Juliaz, aparținînd brigăzilor din Belvoux. Ei se întorceau, în zori, dintr-o patrulare și, venind dinspre Salamont, călăreau pe drumul departamental cînd la șase kilometri de Belvoux, în pădurea Thiot, dădură peste spectacolul acela lugubru.

Zorile erau cenușii. Ploaia, care cădea de mai multe zile, nu încetase decît în ajun, seara. Un vînt aspru încrețea apa bălțoacelor și chinuia frunzișurile rărite. O batistă palpita, prinsă într-o tufă de mărăcini. Se vedeau, de departe, obiecte pe sol și, la marginea drumului, forma neagră și albă a unui trup.

Avînd experiența războiului și a meseriei jandarmii știau că omul era mort. Descălecară la oarecare distanță, legară caii de un stîlp de telegraf și se apropiară de cadavru, mergînd pe iarbă ca să nu șteargă nici o urmă.

— Ei, dar e doctorul Bare ! spuse Juliaz.

Celălalt privea în tăcere.

— Uitasem că ești nou venit, reluă Juliaz. E un medic din Belvoux.

Aveau în fața lor trupul unui bărbat în plinătatea puterilor, un flăcău zdravăn de treizeci-treizeci și cinci de ani, culcat pe spate, cu fața spre cer, cu fruntea găurită de un glonț. Era cu capul gol și fără palton, dar înmănușat cu mănuși groase de sport. Hainele lui fuseseră descheiate, conținutul buzunarelor zăcea pe pămînt, ici și colo : ceas, portmoneu, tabacheră, brichetă, trusă, stilou etc.

Mochon ridică de lîngă mort un revolver. Încărcătorul era plin, interiorul țevii lucea. Prin urmare. arma nu fusese întrebuințată.

— O crimă, făcu Mochon. Dar mobilul nu e jaful. Aceste monede, aceste bancnote...

— Greu de spus. Doctorul trebuia să aibă un carnet, o agendă, şi nu e nicăieri. Putea să aibă asupra lui multe lucruri despre care nu ştim nimic...

— Asta voiam şi eu să spun, explică Mochon. Dacă a fost jaf, nu e un jaf obişnuit... Avea duşmani ?

— A fost demobilizat prin ianuarie şi, de atunci, profesa la Belvoux şi în împrejurimi, fără zarvă. Trecea drept un medic bun. Altceva nu ştiu despre el... E mort de cîteva ceasuri... Ce-o fi căutat aici în noaptea asta ?...

— Uită-te la încălţăminte, spuse Mochon... Aproape nici o urmă de noroi.

— Şi nimic nu indică o luptă. Hainele nu sînt rupte, nici măcar şifonate...

Juliaz cerceta drumul. Moale atît cit trebuia, acesta păstra, remarcabil de nete, amprentele nopţii. Printre ele, paşii doctorului.

Se vedeau trei, nici unul mai mult, nici unul mai puţin — trei paşi perpendiculari pe drum, trei paşi care nu veneau de nicăieri şi se opreau dintr-o dată. Apoi era urma unui trup greu care, cu toată forţa căderii sale, imprimase în pămîntul mocirlos imaginea unei blăni groase : cîţiva peri rămăseseră lipiţi de această formă.

Fu simplu să se tragă concluzia că doctorul Bare fusese împuşcat la coborîrea din automobil, fără îndoială de un agresor ascuns în pădure, şi că în momentul acela era îmbrăcat cu o blană ; ucigaşul îl tîrîse deoparte ca să-l dezbrace de ea şi să-l scotocească mai comod.

Juliaz ştia că doctorul avea un automobil destul de rapid, pe care-l conducea cu un fel de virtuozitate şi care-i slujea pentru vizitele profesionale la ţară. Jandarmul îl văzuse adesea trecînd la volanul micului torpedo şi executînd cîte un marşarier vertiginos sau virînd pe loc prin derapaj cu o îndemînare îndrăzneaţă.

Automobilul îşi lăsase urmele pe drum. Juliaz porni după ele, mereu în afara părţii carosabile.

Cauciucurile din spate le acopereau pe cele din faţă. Unul era cu nervuri, celălalt ţintuit. Maşina trecuse de două ori, în sens invers, cauciucul ţintuit aflîndu-se mai întîi de o parte a drumului, iar apoi de cealaltă. Dar care era sensul fiecărui traiect — acesta către Belvoux, acela către Salamont ? Cum să interpretezi dusul şi cum întorsul ? Iată ce nu spuneau urmele. Se putea imagina că doctorul plecase din Belvoux, dar numai ancheta ar fi putut s-o confirme.

Juliaz, care nu se aştepta de loc, fu lămurit în această privinţă în timp ce se mulţumea să inspecteze locul crimei fără vreun obiectiv precis. El descoperi pe drum, cam la treizeci de metri de cadavru şi spre Salamont, un derapaj circular, uşurat de terenul lunecos, care marca punctul terminus al escapadei nocturne. Cele două căi se sfîrşeau acolo, într-o buclă.

Deci doctorul venea dinspre Belvoux și, deodată, o cauză misterioasă îl făcuse să revină pe același drum, printr-un derapaj de 180 de grade în intuneric.

Oare ce luminaseră farurile in fața lui ? Ce primejdie țișnise brusc din tenebre ?

Întorcîndu-se el insuși către Belvoux, jandarmul merse exact pe urme, ceea ce constituia, de fapt, un lucru dintre cele mai dificile. El observă la una dintre ele devieri care i se părură mărturii de viteză, apoi o alunecare dovedind o frînă brutală și oprirea vehiculului, indicată de un fel de talonare care săpase șănțulețe chiar în fața celor trei pași, în dreptul cadavrului.

Și Juliaz se întrebă ce anume îl obligase pe automobilist să se oprească din fugă și să sară din mașină ca să ajungă in pădure, după cum se părea.

Dar aceste prime cercetări duraseră destul de mult. Se făcuse ziuă. Se arătă căruța unui țăran. La ordinul jandarmilor, ea se opri la distanță. Trebuia să se profite de starea solului și să se interzică trecerea oricărui vehicul pînă ce pămîntul își va fi isprăvit depoziția, dacă se poate spune astfel.

— Vezi că a fost jefuit ? spunea Juliaz. I-au luat blana, pălăria și automobilul.

Într-adevăr, mașina pornise din nou, după crimă, spre Belvoux. Juliaz urmă conștiincios această pistă, in vreme ce Mochon se întorcea la noroc, spre Salamont pentru a încerca să descopere vreun indiciu asupra motivului pentru care victima cursei făcuse cale întoarsă.

Se aflau poate la o sută cincizeci de metri unul de altul, cind se strigară reciproc, cu gesturi largi. Fiind mai tînăr, Mochon se duse către colegul său. Acesta îi arătă noi urme, adinci, largi, apăsate, mărturisind că un automobil puternic, de gabarit mare, se așezase de-a curmezișul drumului inainte de a reveni și el spre Belvoux.

— Poate că voia doar să întoarcă, spuse Juliaz.

— Nu, replică Mochon, nu cred, căci te strigam ca să-ți arăt aici exact același lucru.

— Da ?...

— Și, după mine, e o altă mașină, reluă Mochon. Cauciucurile dumitale formează aici un fel de rețea ; ale mele, de colo, sînt de o altă fabricație. Uite, iată-le pe ale mele, care trec, de asemenea, prin fața noastră...

— Desigur, nu sînt aceleași, fu de acord Juliaz. De altfel, ale mele n-au mers mai departe ; s-au oprit chiar aici unde sîntem noi... Atunci, dacă nu mă-nșel...

— Atunci erau două automobile mari, care au barat trecerea la o sută cincizeci de metri unul de altul...

Se priviră cu satisfacția succesului.

Dintr-un motiv pe care aveau să-l cunoască, fără îndoială, mai tîrziu, doctorul Bare se afla, rulînd pe o noapte întunecată, pe drumul de la Belvoux la Salamont. În timpul traversării pădurii Thiot, reflectoarele îi arătaseră deodată obstacolul unui automobil mare, cu toate luminile stinse, așezat de-a curmezișul drumului, astfel încît să nu poată trece strecurîndu-se prin dreapta sau prin stînga. Acest spectacol îl sperie, desigur, și el bănui,

probabil, o primejdie: dovada era graba cu care făcuse stînga-mprejur. Printr-una dintre acele viraje de 180 de grade în care era specialist, el putu, în cîteva secunde, să schimbe situația și să țîșnească spre Belvoux cu toată viteza, gîndind că automobilul cel mare nu va putea să pornească imediat după el și contînd pe iuțeala torpedoului ca să păstreze distanța. Abia lansat, el zări în față un alt obstacol sub forma unui al doilea automobil. Fusese prins în cursă. O viclenie ostilă triumfa. În timp ce o mașină îl aștepta într-un punct fixat, cealaltă, în tăcere și obscuritate, îl urmase și, la rîndul ei, în locul ales, se transformase în baricadă. Doctorul se văzu blocat. Torpedoul său nu-i mai putea fi de nici un ajutor. Îl opri deci cît mai repede posibil și încercă să fugă prin pădure — hotărîre prevăzută de adversarii săi de vreme ce unul dintre ei, postat în tufișuri, îl doborîse cu un glonț înainte ca el să fi făcut patru pași.

Această ipoteză explica faptele și era singura pe care nimic n-o contrazise. Că asasinii îl atrăseseră pe bietul om într-o capcană sau că-l așteptaseră pe drumul său știut, tragedia se desfășurase pînă la urmă astfel. Ancheta avea să lămurească, fără îndoială, misterul, ea avea să stabilească motivele crimei și ale jafului, făcînd să afle de ce fusese nevoie de o asemenea desfășurare de forțe împotriva unui modest medic de provincie. Aceasta nu-i mai privea pe jandarmi. Ei își făcuseră datoria.

Juliaz luă note pentru procesul-verbal. Cadavrul nefericitului doctor fu așezat în căruța rechiziționată în acest scop și cei doi călăreți îl escortară pînă la Belvoux.

Să consemnăm totuși că la încrucișarea cu drumul spre Trivien ei observară o divergență a pistelor celor trei automobile fugind de la locul crimei. Una dintre cele două mașini mari o luase către Trivien, în timp ce cealaltă, împreună cu torpedoul furat, își continuase drumul spre Belvoux. Urmele lor se vedeau pînă la intrarea în oraș, unde pavajul nu mai îngăduia nici o observație.

Doctorul Bare locuia pe Strada Mare. La ora 8 dimineața, Juliaz trase cordonul soneriei, știind că nu erau de temut scene penibile, defunctul fiind celibatar și locuind singur, cu un mic servitor.

Acesta veni să deschidă, palid și disperat. Se trezise cu un ceas mai devreme și de atunci umbla prin casă năuc, dîndu-și seama că stăpînul lipsește și că dulapurile, biroul și casa de bani fuseseră sparte.

Locotenentul de jandarmi îl interogă aproape imediat. Iată cam tot ceea ce reuși să scoată de la el:

— Domnul doctor a lucrat ieri seară în cabinetul său, ca de obicei: cînd am urcat să mă culc, am văzut lumină sub ușă. Nu adormisem încă — tocmai bătuse de nouă la Saint-Fortunat — cînd am auzit sunînd telefonul. Cîteva minute mai tîrziu, domnul doctor a urcat scara și mi-a spus prin ușă: „Auguste! Dormi?". „Nu, domnule doctor". „Mi-au telefonat de la Salamont. Diriginta oficiului poștal are o hemoragie. Mi s-a spus că e pe moarte. Mă duc. N-am nevoie de tine. Mă-ntorc pe la miezul nopții." A adăugat: „Trebuie să fie într-adevăr diriginta ca să mi se telefoneze la ora asta!" Și a plecat. Am văzut lumina farurilor în

curte (pentru că lucarna mea dă spre curte), am auzit mașina, care ieșea prin strada Botasse, apoi pe domnul doctor, care închidea poarta... Asta-i tot pentru ieri seară.

Noaptea m-a trezit zgomotul mașinii, care se înapoiase. M-am dus la lucarnă ca să întreb dacă domnul doctor are nevoie de mine. L-am văzut în pragul garajului. Era cu spatele. Mi-a răspuns: „Nu. Dormi“, stingînd farurile. Eram pe jumătate adormit. Nu s-a întors. Spuneți că nu era el?... Ce pot să vă răspund! I-am văzut blana și căciula; gulerul blanei era ridicat... M-am culcat din nou... Și asta-i tot pentru astă-noapte.

Nu, domnule, n-am auzit nimic altceva, nimic deosebit. Nici un fel de zgomote. Dar hoțul luase cheile din buzunarul domnului doctor. Toate dulapurile, toate sertarele au fost deschise cu cheile... Casa de bani la fel, dar aici trebuia să fii într-adevăr priceput, dacă ne gîndim la secret...

Toate hîrtiile, domnule, da, au luat toate hîrtiile, și nici o bijuterie, nici o pendulă, nici măcar un tacîm de argint! Nimic în afara hîrtiilor. Erau destule ca să umple două sau trei valize...

În casa de bani? Da: hîrtii rînduite frumos, cu coperte de carton albastru. Le-am văzut de cîteva ori; domnul doctor avea încredere în mine...

Interogatoriul avea loc în cabinetul doctorului, și ofițerul de jandarmi privea mobilele goale și larg deschise, blana și căciula aruncate pe un scaun. Își înălță capul.

— Mașina e aici? îl întrebă pe băietan.

— Da, domnule, și nimic stricat...

— Ce zici, Juliaz? Automobilul cel mare îl aștepta pe hoț, nu-i așa? Iar acum e departe!... Ce mașinație!

Luă telefonul așezat pe birou, printre lupe, clești, aparate de examen medical.

— Alo! Alo!... Tot făcînd apelul, murmura: Vreau să lămuresc povestea cu telefonul de ieri seară... Alo! Alo!... Nu răspunde nimeni!... Nu mai merge... Ce-nseamnă asta?... Juliaz, du-te pînă la poștă! Totodată, uite, dă telegrama asta pentru parchetul din Bourg.

Juliaz porni în pas gimnastic.

Dirigintele îl puse în legătură cu telefonista. Ea jură că numărul 18 (cel al doctorului Bare) nu făcuse nici un apel. Cît despre comunicarea din ajun, de la ora 9 seara, ea credea că e vorba de o glumă...

Șeful ei afirmă, de altfel, că nimeni nu-i telefonase doctorului Bare după ora de închidere. Nimeni nu telefona, niciodată, după ora șapte seara.

Juliaz îi relată drama. Atunci funcționarul o sună pe diriginta din Salamont și-i întinse jandarmului al doilea receptor.

Diriginta din Salamont era sănătoasă tun și nu putea să explice ceea ce numea o „mistificare“.

— Totuși, totuși, domnule diriginte, cineva a telefonat ieri seara la numărul 18! se încăpățînă Juliaz.

Tonul lui îl făcu să pălească pe funcționar. Acesta își închipui că responsabilitatea lui e în joc, se văzu compromis într-o afacere criminală. Unica lui preocupare deveni aceea de a se justifica.

— Să mergem ! spuse el, punîndu-şi pălăria. Lucrurile nu pot rămîne astfel.

Indată ce ajunseră în cabinetul doctorului, unde formalităţile continuau, dirigintele, luînd ca punct de pornire aparatul telefonic, începu să urmărească firul conducător, aşa cum Mochon şi Juliaz merseseră pe urmele automobilelor.

Această operaţiune îl conduse afară, în spatele casei, dincolo de curte. Firul aerian era instalat pe strada Botasse, în care nu dau decît curţi şi grădini. La oarecare distanţă, el era tăiat chiar lîngă un izolator şi atîrna pînă jos. Dirigintele îi examină capătul foarte de aproape şi surîse, cu un aer triumfător.

La cîţiva centimetri de capăt, firul de aramă, proaspăt tăiat, avea o mică zgîrietură rotundă.

— Vîrful unui şurub ! Şurubul unei borne ! Vedeţi, domnilor ? spuse dirigintele celor care-l înconjurau. Acest fir a fost pus în contact cu un aparat portativ. De aici a fost lansat apelul către doctorul Bare. De aici a pornit ştirea falsă ! Serviciul meu n-are nici o vină, domnilor ! Nici o vină !

— Totul se explică, spuse Mochon.

— Totul despre cum, replică locotenentul, nimic despre de ce !

Justiţia sosi după-amiază. Dezordinea încăperilor fusese păstrată cu grijă. Corpul doctorului, transportat la spital, zăcea într-o mică sală. Magistraţii erau însoţiţi de un medic legist. Autopsia nu dădu însă nici un rezultat favorabil instrucţiei cazului. Glonţul, tras foarte de aproape, traversase craniul şi se pierduse. Permisul de inhumare fu eliberat pe loc.

În acest timp, procurorul examina casa şi căuta zadarnic mobilul crimei. Tot ceea ce se putea deduce din moartea doctorului şi din furtul hîrtiilor sale era că Bare părea să fi fost in posesia unui secret important şi că se urmărise lichidarea oricărei posibilităţi de a se servi de el sau de a-l divulga. Cît despre natura secretului, toate supoziţiile erau îngăduite.

Există morţi care vorbesc ; însemnările lăsate de ei le fac gîndirea să dăinuie încă şi le împrumută un limbaj de dincolo de mormînt. Procurorul ceru ca mobilele să fie cercetate cu de-amănuntul. Fură ridicate plăcile de marmură de pe cămin, dedesubtul sertarelor fu inspectat la lumina lămpilor electrice ; cărţile din bibliotecă fură răsfoite ; hainele din garderobă fură supuse unei scotociri implacabile. Nu găsiră nimic. Nici un capăt de hîrtie înnegrit de cerneală, nici un cuvînt dintr-o limbă oarecare. O percheziţie similară — cum se dovedi mai apoi — fusese făcută de ucigaş înaintea magistraţilor.

Aceştia din urmă se retraseră. Totuşi se hotărî, pentru nevoile instrucţiei, ca torpedoul să fie sigilat, ca şi blana şi căciula de care unul dintre răufăcători se slujise ca să semene cu doctorul Bare.

În momentul în care voia să plece cu blana şi căciula, grefierul îşi dădu seama că, datorită rolului special pe care-l jucaseră, ele scăpaseră pînă atunci investigaţiilor sale. Îi veni atunci ideea de a-şi băga mîna într-unul dintre buzunarele interioare ale blănii ; foarte liniştit, fără să bănuiască preţul descoperirii sale, el scoase cîteva foi de hîrtie albă, îndoite în patru şi acoperite cu un scris fin şi strîns. Celelalte buzunare erau goale.

Descifrarea manuscrisului demonstră peremptoriu că asasinii nu l-ar fi lăsat dacă ar fi știut că se află acolo. Grăbit să se travestească, unul dintre ei dezbrăcase cadavrul înainte de percheziție. Și astfel blana se aflase în afară de cauză, în virtutea rolului pe care trebuia să-l joace, la fel cum era gata să scape perspicacității justiției, în virtutea rolului pe care-l jucase. E o trăsătură psihologică destul de ciudată și care ar putea furniza un prilej de meditație filozofică.

De altfel, neglijența criminalilor era, dacă se poate spune, scuzabilă. Căci se știe acum că obiectivul principal al furtului îl constituise conținutul casei de bani și, în mod accesoriu, al biroului. Documentele risipite prin celelalte mobile și chiar cele din hainele victimei n-aveau, după ei, decît o mică importanță pentru că le credeau enigmatice în izolarea lor. Cum și-ar fi închipuit că blana, haină de întrebuințare ocazională, ar putea conține revelații atît de importante? Pentru a explica faptul, trebuie să facem supoziții și să credem că doctorul Bare tocmai revedea această relatare cînd soneria telefonului tulbură liniștea cabinetului său. Era chemat de urgență la Salamont. Viața unui bolnav depindea de graba sa. El nu vru să piardă cîteva minute pentru a deschide casa de bani și a zvîrli documentul în primul sertar la îndemînă; socoti mai prudent să-l ia cu sine, urmînd să-l pună în siguranță la întoarcere.

Este documentul pe care-l publicăm mai jos. El alcătuiește o povestire al cărei epilog sîngeros este sfîrșitul violent al doctorului.

Din păcate, veți citi doar o relatare foarte imprecisă a observațiilor practicate de medicul din Belvoux. Nu este decît o istorisire intimă, în care el a pus tot ceea ce nu-și avea locul în memoriul sustras de redutabilii spărgători în ajun de a fi transmis Academiei de științe. E adevărat că — după spusele doctorului — memoriul însuși era foarte incomplet. Pierderea lui nu e mai puțin dureroasă dacă ne gîndim la toate luminile pe care studiul său le-ar fi proiectat în adîncurile necunoscutului și asupra cărora manuscrisul din blană ne dă doar o palidă idee.

Oferim cititorului aceste amintiri neretușate, care, îmbinînd precizia unui raport cu sinceritatea unei confesiuni, reînvie peripețiile unei aventuri tragice și miraculoase.

I. Mort pe cîmpul de onoare

Cred cu toată sinceritatea că există puțini oameni atît de calmi, atît de puțin impresionabili ca mine. Doar dragostea a putut să-mi întețească bătăile inimii. Și totuși, de fiecare dată cînd bătrînul clopoțel sună pe coridor, nu-mi pot reține o ușoară tresărire. Nervii mei nu-și amintesc decît apariția și circumstanțele care au însoțit-o; insensibili la explicații, ei nu și-au pierdut încă acest prost obicei. Și tocmai persistența fenomenului îmi dă

dovada retrospectivă a spaimei mele ; căci, pe moment, am crezut că resimt doar o surpriză fără neliniște, un fel de jenă, în care se ciocneau sentimentul imposibilului, bănuiala unei farse urîte și o foarte slabă îndoială asupra fidelității simțurilor mele. Probabil că frica m-a lovit totuși, fără știrea mea, pentru că, de fiecare dată cînd sună, clopoțelul mă zguduie imperceptibil, așa cum un copil își înalță cotul și clipește din ochi cînd se agită o mînă care l-a bătut cîndva. Pe deasupra, de ce m-aș sluji de acest cuvînt, „apariție“, care e fals, dacă n-ar exista în mine o ființă absurdă, rămasă sub impresia uluirii și încăpățînîndu-se în lipsa ei de rațiune ?

Presupun că nervii mei ar fi reacționat mai puțin violent dacă împrejurările n-ar fi avut grijă să-i prelucreze la modul funcbru și să mă pună într-o dispoziție de spirit excepțional de favorabilă anumitor slăbiciuni.

În ziua aceea, orașul Belvoux cinstea memoria fiilor săi căzuți pe cîmpul de onoare, și doamna Lebris, bătrînă prietenă a defunctei mele mame, o cucoană cumsecade, pe jumătate paralizată, ne rugase, pe mine și pe domnul Puysandieu, notarul, s-o însoțim. Urmînd șirul ceremoniilor, o susținusem amîndoi de la biserică la monumentul din Cours și de la Cours la cimitir, apoi un dineu intim ne reunise pe toți trei la minunata femeie.

Sub influența unui gînd care n-o mai părăsea, doamna Lebris transformase acest dineu într-o ultimă ceremonie consacrată amintirii fiului său.

— Vă iubea mult ! ne spusese ea cu o voce mișcată, întinzîndu-ne mîinile pe deasupra mesei.

Și nu vorbiserăm decît despre el pînă la plecare.

Doamna Lebris mi-e vecină. Pentru a ajunge de la casa ei la a mea, trebuie doar să traversez Strada Mare. M-am întors acasă adînc întristat și, ca în fiecare seară, m-am așezat la lucru, în fața biroului la care scriu acum.

Mi-a fost imposibil să mă apuc de treabă. De obicei am prea multe pe cap ca să întîrzii asupra dispariției tuturor celor care mi-au fost prieteni și pe care războiul i-a devorat. Cîteva ceasuri de reculegere mă apropiaseră de ceata lor severă. Eram înconjurat de fantome dragi și imaginea lui Jean Lebris mă obseda.

Îl revedeam, subțire și palid, puțin adus de spate. Cred, într-adevăr, că „mă iubea mult“, în ciuda celor zece ani care făceau din mine fratele lui mai mare. Datorită sănătății fragile, depindea de solicitudinea mea. Era un tînăr interesant, artist,

care ar fi ajuns pictor, fără îndoială. Nu i se reproşa decît că e nesociabil, casnic, şi că împinge timiditatea pînă la fuga de lume. Afecţiunea lui îmi era cu atît mai preţioasă. Îmi scrisese doar în timpul războiului. Şi apoi, într-o zi de iunie 1918, o scrisoare a mamei sale îmi anunţase dezastrul : dispărut, lîngă Dromans, în timpul ofensivei germane... Şi două luni mai tîrziu, venind prin Elveţia, suprema confirmare : mort în ambulanţa saxonă din Thiérache (Aisne)...

Am lăsat stiloul inutil şi, deasupra tratatelor deschise, mi-am luat capul în mîini.

Cei care au pierdut fiinţe iubite cunosc jocul sacru care constă în a le face să renască în faţa ta, în a-ţi concentra toate forţele memoriei şi ale imaginaţiei pentru a crea umbre care să le semene... Aşa făceam şi eu în seara aceea de aprilie.

Atunci bătrînul clopoţel sună şi m-am ridicat dintr-o dată, ascultînd din nou de ordinele naturii mele pozitive şi recîştigat de simţul realităţii. Cel puţin aşa am crezut. Am crezut că existenţa mea de medic mă trezise brusc şi că evocările mele de dincolo de mormînt erau departe... Vreun client trimisese să mă cheme — un client din cartierul Saint-Fortunat, probabil, deoarece se sunase la intrarea din spate, din strada Botasse...

Am deschis uşa la capătul culoarului. M-am oprit în prag. Noapte de nepătruns.

— Cine e ? am întrebat. Tăcere apăsătoare. Cine e ? am repetat, intrigat.

Nimeni nu-mi răspunse de afară, dar clopoţelul sună încet în spatele meu.

Suna oare bolnavul însuşi ? Nu putea vorbi ?

Lumina de pe culoar proiecta în curte un culoar de lumină. M-am dus cu paşi repezi pînă la uşa de la stradă ; zăvoarele pocniră unul după altul şi uşa gemu din ţîţîni.

Dacă cineva va citi într-o zi această relatare, acest cineva ştie acum cine era îndărătul uşii ; căci nu sînt un literat abil în efecte, ci un om dintr-o bucată, care povesteşte ce a văzut, cum a văzut.

O clipă am rămas prostit. Apariţia stătea nemişcată, abia vizibilă. Zăream faţa îngrozitor de palidă a lui Jean Lebris. Slăbiciunea lui nu era de pe lumea asta ; trăsăturile îi păreau împietrite într-o gravitate eternă şi pleoapele închise păreau să doarmă somnul cel din urmă. Stătea în faţa mea şi nu era nici culcat, nici sprijinit de un zid, ci drept în picioare ; îi distingeam trupul ca pe o umbră în umbră.

Stupoarea mea, dacă ar fi s-o cronometrez, nu dură mai mult de o zecime de secundă. Fantoma şopti :

— Dumneata eşti, doctore ?

Şi o formă, pe care n-o zărisem încă, se desprinse din întuneric, lîngă el.

— Bună seara, bătrîne ! spuse forma, cu voce joasă şi veselă. Eu sînt, Noiret. Ţi-l aduc pe Jean Lebris. Ce zici de surpriza asta ?...

— Jean ! am exclamat, luînd mîinile tînărului. Dragul meu Jean !

El surîse, cu un aer fericit şi ne-am îmbrăţişat, cu toate că efuziunile nu sînt genul meu.

— Fără larmă ! spuse Jean. În seara asta nimeni nu trebuie să bănuiască... Mama nu trebuie să ştie... Ai să-i spui mîine, nu-i aşa, cu precauţie...

Noiret — un prieten comun, din Lyon — îmi explică :

— Am lăsat maşina cu şoferul, la colţul străzii Mail. Am venit noaptea, ca Jean să nu fie recunoscut.

— Intraţi ! i-am invitat eu, plin de bucurie.

— Nu, în ce mă priveşte, nu-ţi da osteneala ! Nu ! insistă Noiret. Mă întorc. Am de mers optzeci şi doi de kilometri !...

— Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc..., îi spunea Jean.

Şi începu să tuşească.

— Hai, Jean, trebuie să intrăm ! Vino !

Vorbindu-i, îi făceam lui Noiret semne atît de expresive pe cît îngăduia întunericul, atingîndu-mi ochii, arătînd spre cei ai lui Jean, care rămîneau închişi, mişcîndu-mi capul întrebător.

— La revedere, Jean, pe curînd ! spuse Noiret. Să te îngrijeşti !... La revedere, bătrîne Bare !

Apoi, într-un murmur la ureche, îmi suflă cuvîntul teribil :

— Orb !

L-am văzut dispărînd cu un gest dezolat, în vreme ce, uluit, cu gîndurile împărţite între bucurie şi tristeţe, am luat braţul lui Jean Lebris.

— Am venit ca nişte hoţi, se scuză el. N-am vrut să ridic vocea ca să-ţi răspund cînd ai întrebat : „Cine-i acolo ?“. Presupun că nimeni nu ne-a văzut sau auzit. Pentru că dacă mama ar afla totul dintr-o dată... Se pare că ea mă crede mort...

— Fii atent, Jean, trebuie să urcăm două trepte. Aşa. Acum la stînga. Iată-ne în cabinetul meu. Aşază-te şi bea un pic de lichior... Ai să dormi în camera de oaspeţi, şi mîine dimineaţă am să mă duc la maică-ta... Sînt atît de fericit, Jean !

— Dar eu! spuse el, într-o revărsare de bucurie, trecîndu-şi mîna peste frunte.

L-am examinat la lumină. Înfăţişarea lui m-a umplut de nelinişte şi am înţeles de ce ezitasem mai înainte, în penumbră, să recunosc în el pe Jean Lebris, adevărat şi viu. Pielea uscată era întinsă pe pometii ieşiţi, care, sub efectul emoţiei, se aprindeau prea tare. De cinci ani, răul pe care-l combătusem altădată îşi dăduse frîu liber.

Dar Jean începuse să vorbească, cu micul tremur al vocii pe care-l dau marile satisfacţii:

— Am ajuns alaltăieri la Lyon, la regimentul meu. M-au demobilizat imediat. Am cerut să fiu dus la Noiret. El mi-a spus că eşti la Belvoux, că te-ai întors în ianuarie. Şi atunci am pus la cale această revenire nocturnă. N-am vrut nici să-ţi telegrafiez, nici să-ţi telefonez tot din cauza mamei. O indiscreţie, o stîngăcie ar fi distrus-o! Şi, în sfîrşit, voiam să evit zarva, întrebările, poveştile din ziare...

— O să aranjăm totul cum e mai bine. Nu-ţi fă probleme, micul meu Jean. Fii liniştit.

— Ştii, am reluat contactul la Strasbourg... O aventură!... Oh, o aventură... Închipuie-ţi: m-au răpit — acesta e cuvîntul — dintr-o ambulanţă germană!... Nu mai vedeam. Au profitat. Am fost dus nu ştiu unde. M-au îngrijit foarte bine. Erau medici, nu-i aşa, oameni care voiau să experimenteze nu ştiu ce tratament oftalmologic. Numai că nu mă ţineau la curent cu nimic şi eu nu ieşeam din casă!... Noroc de băiatul acela — un servitor nemulţumit — care mi-a relatat victoria noastră, armistiţiul, ocupaţia... Am plecat într-o seară, el şi cu mine. Am rămas în vagon multă, multă vreme şi m-a lăsat la podul Kehl. „Descurcă-te — mi-a zis. Eşti la Strasbourg. E plin de soldaţi francezi". Am spus cine sînt... Asta-i! Curios, nu?

— Curios, într-adevăr.

Dar îi răspunsesem mecanic. Jean îşi deschisese ochii şi eram încă năucit de surpriză. Ah, ochii aceia!...

Închipuiţi-vă o statuie antică însufleţită, un frumos cap de marmură ridicîndu-şi pleoapele grele peste globurile ochilor fără pupile...

— Ce tratament ai urmat? l-am întrebat.

— Pentru ochi? Şi-i închise imediat. O, pansamente, probabil. Nu mi-am dat seama. Nu mi se spunea nimic... Am impresia că eram un caz care oferea o particularitate captivantă şi că m-au reţinut acolo ca să mă studieze... Iată-mă vindecat şi nu mai prezint nici un interes pentru ştiinţă...

— Vindecat, micul meu Jean?...

— In fine, vreau să spun că nu mai e nevoie să fiu îngrijit.

In aceste cuvinte răzbătea un strop de enervare şi, înainte ca discuţia să o ia pe alte făgaşuri, a fost între noi o scurtă tăcere destul de neaşteptată.

Am stat de vorbă pînă tîrziu în noapte. Aveam mii de lucruri să ne spunem. Cînd l-am convins să se culce, nu mai discutasem nici despre ochii lui orbi, nici despre ce i se întîmplase de la dispariţie pînă la întoarcerea la Belvoux.

Am adormit destul de greu şi nu ştiu cum să exprim starea bizară şi complexă în care mă găseam. Eram... eram — să fiu iertat — un fel de semn de întrebare uman. Mă gîndeam mai ales la aceşti ochi de statuie, unici pentru mine de cînd viaţa făcea să-mi treacă prin faţă chipurile ei de suferinţă sau de stranietate.

II. Gestul revoltător

A doua zi am intrat devreme în camera orbului.

Tuşea groaznic. N-am făcut totuşi nici o aluzie la starea sănătăţii lui.

L-am ajutat să se îmbrace, ceea ce a fost uşor, căci, cu toată orbirea, Jean nu era neîndemînatic. Tinereţea cunoaşte astfel de miracole, şi, de altfel, bietul băiat se obişnuise cu infirmitatea sa.

L-am întrebat dacă-şi pierduse vederea îndată după rănire. Mi-a răspuns că da şi că era orb de zece luni.

— Iată nişte ochelari negri, i-am spus. Cred că ai face bine să-i pui imediat... Din pricina mamei. Femeile sînt atît de impresionabile... Mă voi duce la ea îndată ce ora o va permite şi voi reveni să te iau. Dar... ea îmi va pune întrebări, Jean, şi aş fi vrut să pot să-i spun în cîteva cuvinte... Uite, băiatule, nu ştiu să fiu diplomat! Să precizăm. Ce ţi s-a întîmplat? Ce ţi-au făcut?

— Exact ce ţi-am spus aseară!

— Nimic mai mult? Amănunte?... Hai, Jean!

— Nu, nimic mai mult.

Şi urmă pe un ton iritat:

— Am nevoie de repaus, de izolare. Rog să fiu lăsat în pace, să nu se ocupe nimeni de mine, să nu se vorbească despre

mine!... Știu, știu! Voi fi privit ca un fel de Lazăr înviat din morți... Ah, să fiu lăsat în pace, pentru Dumnezeu!

Merg totdeauna drept la țintă:

— Îmi dai voie să-ți examinez ochii?

— Am ajuns aici! strigă Jean cu nerăbdare. Și tu! De patru zile, de cînd am pus din nou piciorul în Franța, n-am de-a face decît cu judecători de instrucție! Dacă ai ști cît m-au chestionat medicii militari!

— Adevărat? Și la ce concluzie au ajuns?

— Parcă ei știu! Gîndesc că mi-au fost puse niște aparate provizorii — ceva prealabil, pregătitor — și că am fugit înainte de operația finală. Hai, uită-te! Uită-te dacă asta-ți face plăcere! Dar făgăduiește-mi că nu vom mai vorbi despre asta. Sînt atît de obosit!

Își ridică pleoapele de pe ochii de Hermes și l-am așezat în plină lumină.

— ...Dar ochii tăi, ochii tăi naturali? l-am cercetat eu cu înflăcărare.

— Suprimați. Enucleați. Gazele dintr-un obuz îi arseseră.

— Ai vrea să-ți scoți aceste... aceste piese, o clipă?

— Dar nu pot! Sînt fixe! Toți sînteți la fel...

— Fixe? Și asta nu te incomodează?

— Nu numai că nu mă incomodează, dar mă simt cu certitudine mult mai în voie de cînd mi-au fost puse aceste aparate.

— Cum?! Cum?!... La ce-ți servesc?

— La nimic, dacă vrei; dar umplu în mod plăcut un gol care mi-era penibil. Uite o comparație vulgară: au cumva efectul unor forme, al unor tipare bine ajustate. Și mă opun categoric să fie atinse.

— Încăpățînarea o să-ți joace un renghi urît, Jean. E o idee maladivă, dă-mi voie să ți-o spun. Un corp străin instalat în orbită!... Haide, nu e posibil... Ar trebui să simți inflamația...

Totuși, prin lupă, pleoapele apăreau extraordinar de sănătoase și de curate; clipirile lor umezeau cu măsură suprafața cristalină și imobilă a aparatelor. Această suprafață era de un alb-albăstrui. Cu ochiul liber părea perfect unită, dar grosismentul lentilei o arăta striată de dungi verticale. Semăna cu o papiotă de fir capilar, învelită într-un strat de email incolor pe care lunecau pleoapele. Ipoteza „tiparelor“ era acceptabilă; aceste papiote puteau să nu aibă decît funcția de a menține forma cavităților orbitelor pînă ce ar fi fost introduse acolo nu știu ce aparate definitive, fără îndoială proteze, ochi

artificiali de un model nou. Dar faptul că aceste tipare erau fixe mă surprindea şi chiar mă... înspăimînta !

Am rămas pe gînduri.

— Haide ! am zis. Fie ! Şi aceşti nemţi nu ţi-au mărturisit intenţiile lor. Ar fi fost cel dintîi lucru...

— Nu cred să fi fost nemţi. Vorbeau o limbă necunoscută, şi îţi jur, auzi, îţi jur că nu ştiu unde mă aflam.

Uluirea mea nu se micşora.

— Vom relua această convorbire, i-am spus. Deocamdată o văd pe Césarine, bătrîna servitoare, trăgînd draperiile. Doamna Lebris s-a sculat...

— Nu, nu vom relua această convorbire. Eşti un prieten bun, dragul meu Bare, dar te rog, te rog lasă-mă să gust din plin bucuria de a mă afla aici, în orăşelul meu, lîngă mama, lîngă tine... Nici o întoarcere în trecut ! Nici un fel de relatări ! Sînt aici, viu ; asta să vă ajungă la toţi. Şi tu, savantul, cercetătorul, ei bine... Începu să rîdă şi bîjbîi ca să-mi găsească umărul. Ei bine, lasă-mă-n pace !... Du-te acum, dragă prietene, şi întoarce-te inte ! Şi-ţi mulţumesc din toată inima !

★

În aceeaşi zi, cu puţin înaintea amiezii, după ce-mi făcusem vizitele de dimineaţă, mă plimbam prin cabinetul meu de lucru. Jean se întorsese la domiciliul matern, în mijlocul efuziunilor uşor de bănuit, dar gîndul la incredibila lui aventură îmi sîcîia ignoranţa.

Îmi place tot ceea ce este limpede. Tenebrele mă irită. Taurul se înfurie cînd vede roşu ; eu şarjez asupra culorii negre. A-mi pune o problemă este a pune o gamelă cu supă în faţa unui înfometat. Cînd simt că adevărul îmi scapă, nu mai trăiesc.

„Nici un fel de relatări“, „vreau să fiu liniştit“ — foarte bine. Jean Lebris avea dreptul la odihnă ; de acord ! Dar această sechestrare, aceste practici experimentale nu meritau o anchetă ? Şi această anchetă ar face-o oare autorităţile franceze ? Trebuiau lămurite împrejurările în care Jean Lebris dispăruse din ambulanţa saxonă, stabilite răspunderile, cerute sancţiuni, descoperiţi oamenii care-l îngrijiseră în felul lor şi verificat dacă, mai bine tratat, micul soldat nu şi-ar fi păstrat vederea... În sfîrşit, mărturisesc, curiozitatea mea medicală era violent excitată şi aş fi dat mult ca să cunosc scopul misterios urmărit de răpitorii lui Jean... Ştiam la ce să mă aştept de la

indiferența administrativă — birouri, hîrțogării. Lăsînd lucrurile în voia lor, curînd n-ar mai fi fost vorba de nimic, culpabilii ar fi rămas nepedepsiți și enigma fără răspuns. Aveam dreptul să sacrific justiția și adevărul inerției — aproape lașității — unui tînăr ursuz? Ah, acest caracter de mizantrop, această timiditate, această modestie morbidă! Cum să le înving? Cum să-l înving pe prietenul meu Jean?...

Fereastra camerei lui fusese deschisă și-l vedeam, prin despicătura perdelelor mele, tatonînd, palpînd mobilele familiare... Maică-sa era acolo, dar curînd îl lăsă singur.

Jean luase penelurile, paleta... Vai! Le puse la loc, trist.

Ce avea să facă în viață? Familia Lebris nu era bogată. Această căsuță era singura lor avere. Ei ocupau doar primul etaj. Parterul era închiriat pălărierului, iar etajul doi rămăsese liber de mai multe luni... Ce viitor îi aștepta, în aceste vremuri de scumpete, ea bătrînă, suferind de reumatism acut, iar el orb!

Dar viitorul, pentru el, nu însemna, în scurt timp, sanatoriul?

Clopotele începură să bată, rar, de amiază. Prînzul meu se răcea pe masă... Eram preocupat de nu știu ce anomalie confuză... nu știu ce contradicție indefinisabilă între gesturile lui Jean Lebris și faptul că era orb...

Il urmăream cu privirea mergînd prin cameră, cu precauție. Mîinile lui lunecau de-a lungul șemineului, cercetau suprafețele, recunoșteau contururile... Una dintre mîini se îndreptă deodată către buzunarul de la vestă, și gestul pe care-l făcu era atît de natural, atît de firesc încît, pentru moment, n-am avut senzația unui fenomen neverosimil...

Totuși, cînd suprema vibrație a clopotului se stinse peste oraș, eram încă încremenit în aceeași atitudine...

La ultima bătaie a amiezii, Jean Lebris, orbul, își privise ceasul și-l potrivise.

Adorabila Fanny **III.**

Ce-nsemna asta?

„Jean a mințit, mi-am spus. Vede perfect. Cum? Fără ochi? Cu aceste obiecte? Haida-de! E imposibil! M-am înșelat, probabil. N-am văzut bine. Și-a scos ceasul și l-a potrivit pipăind acele, după ce a luat sticla; nimic mai ușor, oricine

ştic unde se află amiaza pe cadranul ceasului faţă de inel... Şi totuşi, nu, privea cu atenţie... Asta cere o confirmare.

Să mintă? De ce? Dacă ar avea într-adevăr aparate vizuale, dacă ar purta, sub sprîncene, minunăţii atît de preţioase încît să-i înlocuiască ochii, ar fi atît de egoist, atît de prosteşte sălbatic încît s-o ascundă?"

La această întrebare, o voce interioară îmi răspundea: „Da". Şi nu fără ironie îmi dădeam seama cu cît îmi apărea Jean Lebris mai puţin pur, mai puţin perfect de cînd nu mai era mort. *Intoarcerea printre noi îl despuiase de o aureolă şi mă simţeam incapabil să păstrez celui viu cultul pe care-l hărăzisem memoriei sale. Defectele lui erau mici, recunosc, dar morţii sînt zei.*

„Pe de altă parte — îmi spuneam în gînd — există comedii pe care privirea unui medic le dejoacă în mod sigur. Nu-i uşor să te prefaci orb şi nu m-aş fi lăsat înşelat!... E adevărat că, puţin mai înainte, eram obsedat de o suspiciune foarte vagă... Trebuie să fac o încercare".

Abia luasem această hotărîre, că o rază de soare pătrunsese în cabinetul meu.

Jean, în fundul camerei sale, era cu faţa spre mine. Fereastra lui era încă deschisă. Am deschis-o şi pe a mea, fără zgomot şi am prins raza într-o mică oglindă de buzunar. Un cerc zburdalnic tremură pe faţada umbrită, apoi pe peretele din fundul camerei şi se aşeză ca o mască de lumină pe chipul lui Jean Lebris...

Nici omul nu clinti, nici ochii lui nu clipiră.

Atunci? Ce să cred?...

Eram perplex. Cel mai cuminte era să păstrez deocamdată tăcerea. Orice-ar fi fost, secretul lui Jean nu atingea cu nimic onoarea lui militară. De la un capăt la altul al războiului, el se purtase vitejeşte. Căzut sub ochii şefilor săi, în timpul unei retrageri comandate, făcea parte dintr-un contingent acum demobilizat; pacea urma să fie încheiată; era liber; şi, slavă domnului, îl cunoşteam destul ca să ştiu că, dacă exilul se prelungise pentru el, asta se întîmplase împotriva voinţei lui.

(CONTINUAREA ÎN NUMĂRUL VIITOR)

În româneşte de ION HOBANA

IGOR ROSOHOVATSKI

GLUME... CIBERNETICE

SCENARIU

În cameră sînt doi inși : Medicul și Ciberneticianul. Nu importă cum arată ei, ce statură au, cum sînt îmbrăcați, care dintre ei are privirea pătrunzătoare şi care o are gînditoare, care bate cu degetele în masă și care frămîntă între degete fața de masă. Este indiferent, de asemenea, cum arată camera și dacă afară se îngroașă întunericul sau se luminează de ziuă.

Aşadar, cei doi îşi continuă discuția.

— Omul nu e pur și simplu „un sistem", așa cum spui dumneata şi să prezici comportarea lui chiar și cu două ore înainte... (Medicul rîse sarcastic). Înțelege o dată că aici există milioane de nuanțe extrem de subtile și că fiecare dintre ele poate răsturna cu totul logica dumitale !

— Și totuși comportarea omului poate fi calculată absolut precis dacă dispunem de informații complete cu privire la el, susține imperturbabil Ciberneticianul.

Medicul încearcă să rămînă calm. Dar, curios lucru, în vorbirea lui apar unele sunete șuierătoare :

— Uite ce, dragul meu, disputa noastră o va lămuri măria sa experiența. În clinică se află cîțiva inși în agonie Zilele lor sînt numărate. Noi le-am oferit noul stimulator „TK" și toți s-au declarat de acord. Desigur, preparatul „TK" nu-i un „elixir al vieții" ; dar poate să elibereze rezervele de energie din organism şi astfel să-i învioreze pe muribunzi un oarecare timp, să zicem de la cîteva ore pînă la cîteva zile, în funcție de starea bolnavului, interval suficient pentru încheierea unor treburi, pentru îndeplinirea ultimelor dorințe.

— Dreptul condamnatului la moarte, glumește sumbru Ciberneticianul.

— Întocmai. Ei au îndărătul lor viața întreagă, în față ultima dorință. Ei bine, dargul meu, încearcă dumneata să ghicești, să prezici sau, așa cum spui, să calculezi comportarea lor. Vrei ?

Parcă fără a lua în seamă ironia ascunsă, Ciberneticianul întreabă :

— De ce informații voi dispune ?

— Nici o grijă în privința asta, îl „liniștește" Medicul zîmbind caustic. Informațiile noastre despre fiecare bolnav îți stau la dis-

poziție. Vei putea vorbi și cu rudele lor, cu prietenii. Totul depinde de capacitățile dumitale și de asta... cum îi zice, frate? (Medicul își încrețește fruntea, silindu-se să-și amintească termenul pe care vrea să-l utilizeze ca pe o armă)... de rapiditate. Exact. La hainele bolnavilor se vor atașa, cu asentimentul lor, niște teleemițătoare miniaturale. Camerele de luat vederi din studio vor înregistra pe peliculă fiecare acțiune a lor. Nouă nu ne va rămîne decît să vizionăm filmele. De acord?

Ciberneticianul : Da.

I.

Evgheni Sergheevici Drivțov, profesor de biochimie

Ciberneticianul intră în laboratorul condus de Evgheni Sergheevici. Cabinetul acestuia e gol. În cuier atîrnă neatins halatul de un alb imaculat.

Lui Evgheni Sergheevici îi ține temporar locul o namilă de om în vîrstă de vreo treizeci și cinci de ani, cu nasul jupuit de soare — Viktor Vasilievici Kustovici. Cei mai mulți dintre laboranți îi spun de-a dreptul pe nume.

Ciberneticianul se prezintă lui Viktor Kustovici și adaugă :

— Aveți salutări de la Evgheni Sergheevici.

Laboranții își întorc curioși capetele spre Cibernetician.

— E mult de cînd l-ați văzut pe șef? întreabă un lungan slăbănog, cu nasul ascuțit și cu moțul căzut pe fruntea îngustă.

— Nu mai departe decît ieri, răspunde Ciberneticianul.

— Cum se simte? întreabă Kustovici.

— A fost rău de tot. Acum e mult mai bine. Peste vreo două zile s-ar putea să se prezinte la serviciu.

Pe fața lui Kustovici expresia de bucurie alternează cu aceea de îngrijorare.

Ciberneticianul surprinde privirea triumfătoare a lunganului îndreptată spre Kustovici. Ceilalți laboranți vin mai aproape. Unul dintre ei spune :

— Deci începe „asaltul".

Kustovici răspunde la întrebarea mută a Ciberneticianului :

— Știți, orice mare savant are o lucrare pe care o consideră cea mai importantă și pe care caută s-o termine cu orice preț. Evgheni Sergheevici a elaborat o teorie pe care unii au contestat-o. Mai trebuia făcută o experiență decisivă, cînd tocmai s-a îmbolnăvit.

Ciberneticianul cere amănunte despre teorie, despre discuțiile iscate în jurul ei. Apoi se duce acasă la Evgheni Sergheevici. Aici stă de vorbă cu soția și cu fiica profesorului bolnav. Soția devine foarte vorbăreață deîndată ce se discută despre soțul ei.

— Și totuși mulți nu l-au înțeles pe Jenia. Pînă și în laboratorul său nu toți îi țineau partea. Mă rog, noul se naște întotdeauna greu, oftează ea, plecîndu-și capul într-un gest ușor ironic și desfăcîndu-și brațele, evident într-o mișcare împrumutată de la soțul ei. Pentru

nou trebuie să te bați. Lupta aceasta i-a răpit lui Jenia sănătatea, fără să mai vorbesc de timp. Acasă nu-l vedeam aproape de loc. Odată a stat o jumătate de an în străinătate, fiind plecat într-o misiune științifică. Telefona la laborator în fiecare săptămînă, acasă — o dată pe lună. Cînd s-a întors, de la gară s-a dus direct la laborator. Vă rog să mă credeți, a stat acolo pînă s-a înnoptat. Așa e el...

Ciberneticianul se întoarce la Medic. Fără a spune o vorbă, ia o filă de hîrtie și scrie previziunile sale. Arată Medicului foaia pe care scrie :

Se va duce îndată la laborator și va efectua o experiență decisivă, pentru a demonstra teoria pe care a elaborat-o.

Evgheni Sergheevici părăsește clinica însoțit de soția și de fiica sa. Îi spune ceva soției și se îndreaptă aproape în fugă spre cabina telefonică. Soția și fiica îl urmează.

În prim-plan mîna lui formează cu degetul arătător un număr pe discul aparatului.

Ciberneticianul : Formează numărul de telefon de la laborator.

Medicul (acru) : Se pare că da...

Evgheni Sergheevici spune tulburat în receptor :

— Viktor ? Da, da, eu sînt. Nu, nu. Sînt perfect sănătos. Dar asta n-are importanță. Viktor, mă reped pînă acasă și peste două ore am să fiu la laborator. Începeți preparativele pentru experiență... Fața i se încordează puțin. Poate își imaginează ce gîndește Viktor. Apoi, repede, de teamă să nu se răzgîndească : Nu, nu e experiența finală. E inutilă. Din păcate, dumneata ai dreptate : teoria mea e greșită în înseși premisele ei. Da, da, am ajuns la această concluzie. Nu interesează cînd. În ultimele zile. Vom face prima experiență pentru verificarea ipotezei dumitale. Hai, nu sări în sus de bucurie !

Evgheni Sergheevici iese din cabină puțin buimac, dar pe față cu o expresie de ușurare.

Soția : Ești nebun ! Ce-ai făcut ?

Evgheni Sergheevici : Ceea ce ar fi trebuit să fac de mult.

Soția : Și de ce n-ai făcut-o ?

Evgheni Sergheevici : Întîi trebuia bine gîndit totul. Or, la spital am avut timp berechet...

Tace, gîndindu-se la ceea ce n-a spus. Apoi rostește, pronunțînd rar cuvintele, ca și cum ar gîndi cu glas tare :

— De fapt nu e că am avut mult timp ; mai degrabă dimpotrivă : mi-a rămas mult prea puțin... Acum nu mă mai interesează rangurile, funcțiile, prestigiul. Cînd ajungi aici, privești multe lucruri într-alt fel și te hotărăști să faci unele acte care... Dar să nu ne autoblamăm. N-avem timp de asta.

Medicul : După cum vezi, moartea ajută uneori progresul. E trist !

În prim-plan previziunea Ciberneticianului. Mîna lui șterge cea de-a doua jumătate a frazei. Rămîne : **„Va efectua o experiență decisivă".**

II.

Anton Torețki, actor

Ciberneticianul a obosit de atîtea cercetări. Atîția oameni îl cunosc pe Anton Torețki și cu toții au aceeași opinie: „Un mare artist. O viață dedicată scenei". Torețki însuși nu discută decît despre teatru; dar din spusele lui răzbate o notă de regret.

Ciberneticianul și-a propus să vizioneze un film documentar despre actorul Torețki. În primele cadre vede cîțiva băiețași care și-au săltat capetele uitîndu-se la niște afișe, apoi alții într-o curte, se duelează cu niște bețe și strigă: „Mori, baron nemernic!" Probabil că așa a început viața lui Anton.

Dar iată: Paris, Stockholm, Londra... Celebrului Anton Torețki i se înmînează distincții, numelui său i se adăugă titlul de artist emerit al republicii.

Lîngă Cibernetician, un glas bătrînesc șoptește în întunericul din sală:

— Ehei, Anton, dar ți-a fost oare deplină această fericire?

Ciberneticianul se uită atent la vecinul său. După terminarea reprezentației, îl urmează, intră în vorbă cu el și discută despre cinematografie, apoi despre teatru. Constată că interlocutorul său a fost actor și că și el a lucrat la teatrul pe a cărui scenă jucase Torețki. Bătrînul îi vorbește despre Anton în termeni elogioși:

— Un om uimitor, plin de noblețe și de abnegație. Și-a meritat succesul. Păcat numai că...

Ciberneticianul întrerupe, și apoi pune capăt pauzei prea lungi:

— Ai spus „păcat numai că..."

— Trebuie să vă spun că el s-a despărțit de nevastă-sa, cu care avea o fată și le ducea amîndurora dorul...

Ciberneticianul își ascultă cu un interes crescînd interlocutorul. În sfîrșit a dat de fir. Întreabă:

— Știi unde stau ele?

— Firește. Locuiesc în centru, pe Bulevardul Prieteniei...

Previziunea Ciberneticianului:

Va voi să apară pentru ultima oară pe scenă în rolul preferat. Se va întoarce în sînul familiei.

Un omuleț sfrijit și insipid, puțin adus de spate, cu mîinile înfundate în buzunarele paltonului și cu clapele căciulii lăsate peste urechi, pășește pe strada troienită de zăpadă. În dreptul unui vechi afiș teatral se oprește pentru o clipă. Pe afiș scrie cu litere mari: „Anton Torețki în piesele lui Shakespeare". De pe afiș privesc la trecători trei chipuri: unul gînditor — al lui Hamlet, unul tragic; în ochi cu o expresie de suferință vecină cu nebunia — acela al regelui Lear; și unul cuprins de frenezie — acela al lui Othello.

Omul face doi pași spre o vitrină și-și vede reflectată imaginea. Apoi se uită iar la afiș și compară. Surîde trist și-și vede de drum.

Din urmă îl ajunge un bărbat. Necunoscutul întoarce capul, se uită țintă la el, merge mai departe, apoi se oprește și întreabă nehotărît

— Torețki ? Tu ești, Anton ?

Cu un gest de implorare, omulețul duce degetul la buze, solicitînd discreția. Dar necunoscutul nu ia în seamă gestul :

— Ce-i cu tine ? Nu mai departe decît cu o lună în urmă umblai fără căciulă pe gerul cel mai mare. Unde ți-e superba podoabă capilară, cu firele ei cărunte, unde ți-e fruntea cea plină de noblețe ?

După felul cum vorbește și se comportă, ghicești îndată în el actorul.

Torețki surprinde privirile curioase ale trecătorilor, îl ia pe necunoscut la braț și-l duce cu el :

— Temperează-ți vocea, doar nu ești pe scenă. Rolurile mele s-au sfîrșit de mult. N-au rămas decît afișele.

— Nu, nu, spune-mi ce s-o-ntîmplat, prietene al tinereții zbuciumate ! Tu semeni acum cu un contabil de provincie, și nu cu celebrul Torețki. Te comporți așa, lua-te-ar naiba să te ia, ca și cînd ai fi ieșit din joc...

Văzînd că spusele lui nu provoacă reacția dorită, necunoscutul schimbă brusc tonul. Acum se arată într-adevăr îngrijorat :

— Vrei să-mi spui odată ce s-a-ntîmplat, Anton ? Ești bolnav ?

— Și asta.

— Cum adică și asta ?

— Mai sînt și altele.

— Care altele ?

Torețki stă în cumpănă dacă să-i spună ori ba. Se pare însă că arde de dorința de a spune totul pe șleau.

— Ziceai adineauri că om ieșit din joc. Bine zis ! Omul joacă toată viața, nu numai dacă e actor. Fiecare își alege un rol și se închipuie așa cum ar vrea el să fie. Poate că în copilărie a îndrăgit vreun erou dintr-o carte sau l-o invidiat pe „regele străzii", sau i s-a întipărit prea tare în minte vreun voinic din poveste. Fiecare își are rolul său, jocul său.

Dar la un moment dat omul încetează să mai joace și devine el însuși. Și atunci nu se mai recunoaște singur, darămite să-l înțeleagă alții. Uite, eu merg pe stradă, întîlnesc cunoscuți și admiratori și nici măcar unul nu mă recunoaște. Și știi de ce ? Îți amintești cum mergeam altădată pe stradă ? Țanțoș nevoie-mare. Cu capul gol întotdeauna, cu părul în vînt.

Torețki se lasă pradă amintirilor din trecutul apropiat. Cu un zîmbet pe față se îndreaptă de spate, își scoate căciula, scutură din cap, fluturîndu-și pletele. Acum avem în față cu totul alt om — curajos, călit, un cavaler neînfricat, un erou din piese și din filme. Întîlnind un astfel de om pe stradă, întorci fără să vrei capul.

— Crezi că e chior așa de plăcut un astfel de rol ? Bunăoară pe ger, cînd ai vrea să-ți înfunzi căciula în cap, ca să-ți încălzești urechile. Dar vezi că nu se poate. Rabdă, frățioare, și joacă-ți rolul în fața altora și în fața ta însuți. Nesilit de nimeni și fără interese meschine. Clatină din cap : M-am săturat !

Cu un gest obosit își trage căciula pe ochi, își înfundă capul în umeri și devine un omuleț sfrijit și anonim, un pieton din marele oraș. Are și vocea obosită.

— Acum, în ceasurile cele de pe urmă, nu vreau să joc nimic. Uite, am lăsat în jos clapele căciulii și mi-e cald. Merg așa cum vreau și nu așa „cum trebuie". Am să stau așa cum vreau și am să vorbesc ce-oi pofti. Și dacă oi vrea să tac, am să tac, chiar comițînd o impolitețe.

Îngrijorarea necunoscutului sporește. Încearcă să ia lucrurile în glumă :

— Faci prea multă filozofie ! Ai să ajungi un Seneca...

Torețki e cufundat în gînduri. Fără să-l asculte pînă la capăt pe interlocutorul său, continuă :

— Cînd încetezi să mai joci și nu mai ai nevoie de toată recuzita asta greoaie, agonisită anevoie, constați că omului, ca să trăiască, îi trebuie foarte puțin și adesea cu totul altceva decît a agonisit. Poate că mie îmi trebuie acum ceea ce am pierdut la timpul său, îmi trebuie ceva la care am renunțat de dragul jocului. Pricepi ?

Necunoscutul întrebă încet de tot, aproape speriat :

— Te întorci la ele ?

Torețki dă din cap afirmativ.

Medicul : Ai greșit pronosticul, amice.

Cebernitícianul : Numai pe jumătate.

Și zicînd acestea, șterge prima parte a previziunii. Rămîne doar : **„Se va întoarce în sînul familiei".**

III.

Nikolai Grigorievici Sinciuk, pensionar, fost tinichigiu

Ciberneticianul a pus mîna pe dosarul acesta după ce, informîndu-se în privința lui Nikolai Grigorievici, a aflat un fapt bizar. Era un voluminos dosar de anchetă. Ei bine, Sinciuk, omul acesta modest și la locul lui, e drept, uneori morocănos, s-a aflat timp de doi ani sub anchetă în legătură cu o tentativă de furt la Centrul de calcul. Mobilul și împrejurările delictului rămăseseră învăluite în taină. Cineva pătrunsese noaptea în localul Centrului și, operînd cu iscusință, demontase integratorul din mașina „E-4", cea mai nouă mașină cu gabarit mic. Se pare însă că, surprins de paznic, nu putuse lua aparatul.

Paznicul a văzut geamul deschis și mașina demontată și a dat alarma. În curtea universității a fost reținut Sinciuk. Acesta a încercat să explice ce caută noaptea aici, dar explicațiile lui nu erau convingătoare. De altminteri nu erau convingătoare nici capetele de acuzare.

Ce-i trebuia unui tinichigiu integratorul ? Să facă niște calcule complicate ? Dar ar fi fost absurd ! Să-l vîndă ? N-ar fi avut cui. Aparatul nu prezenta nici un interes pentru spionajul străin. Rămîneau două ipoteze : ori că Sinciuk a fost reținut din greșeală, ori că era anormal, posedat de o idee fixă. Dar și într-un caz, și în altul se mai punea o întrebare : cum putea un simplu tinichigiu să demonteze o mașină și să scoată integratorul ?

Ancheta a durat cîteva luni. Au fost audiați sute de oameni, s-au cerut relații de peste tot unde a lucrat Sinciuk. În cele din urmă, anchetatorul a ajuns la concluzia că Nikolai Grigorievici nu e vinovat și n-are nici o legătură cu tentativa de furt.

Ciberneticianul recitește relațiile despre Sinciuk, atît de variate, date de oameni diferiți : „Un foarte bun tată de familie...", „În familie izbucnesc des certuri. Sinciuk are un caracter dificil", „De cînd a ieșit la pensie, joacă toată ziua domino. În acest joc n-are egal în tot cartierul, ba chiar în tot orașul. Știe să calculeze cîteva mutări înainte. Cine face pereche cu el cîștigă...", „Îi place să-și viziteze rudele".

Previziunea Ciberneticianului :

Va juca domino cu prietenii, își va lua rămas bun de la rude, va încerca să-și petreacă într-un chip cît mai plăcut ultimele ore.

Cabinetul medicului de gardă. Se aude o bătaie în ușă.

Medicul de gardă : Intră !

Intră o soră. Pare indispusă :

— Pacientul Sinciuk nu vrea să părăsească clinica.

Medicul de gardă : Se simte rău ? „TK-ul" nu și-a făcut efectul ?

Sora : Ba da. Sinciuk se simte bine. Dar nu vrea să plece. Zice : „Mai întîi am să dovedesc". Dar cui și ce anume vrea să dovedească, asta nu se știe. Zice : „Acasă o să am de lucru, pe cînd aici nu mă deranjează nimeni. Am eu timp să mă duc și acasă". Stă în pat și mîzgălește o foaie de hîrtie. În sala de așteptare stau fiică-sa și nepoată-sa...

Un salon. Într-un pat de lîngă geam se află un bătrîn mînios. Cu sprîncenele încruntate, nu-și ia ochii de la o foaie de hîrtie scrisă toată.

Ciberneticianul se apropie de ecran și manevrează butonul de acord. Examinează cu interes foaia de hîrtie.

Medicul : Dumneata știi ce face el ?

Ciberneticianul : Încearcă să demonstreze faimoasa teoremă a lui Fermi pornind de la nu știu ce teorie a lui. Originale raționamente... **(Se uită la bătrîn cu respect).** Cred că toată viața lui omul acesta a făcut altceva decît ar fi trebuit să facă. Putea deveni un mare matematician. **(Își amintește ceva și-i spune medicului, cu o lucire ironică în ochi).** Tot ce se poate să fi avut nevoie de integrator !

IV.

Polonii Evghenievici Guț, profesor de chimie

Acum Ciberneticianul s-a hotărît să meargă la sigur. După ce a stat de vorbă cu rudele, cu colegii și cunoscuții lui Guț, și-a propus să mai discute o dată și cu Polonii Evghenievici. Între timp își făcuse o părere despre Guț. El vedea în profesor un om de știință autentic, preocupat în primul rînd de opera sa. Totodată, Polonii

Evghenievici știa să se distreze, iubea călătoriile și era un bun sportiv. În cele mai grele situații știa să-și păstreze simțul umorului.

Ciberneticianul intră în salon. Polonii Evghenievici, prevenit de vizita lui, închide cartea pe care o citește și se ridică în capul oaselor. După cîteva fraze fără nici o semnificație, Ciberneticianul trece la obiect :

— Mi s-a spus că nu voiați să vă internați mai înainte de a fi terminat nu știu ce lucrare...

Profesorul se înviorează vizibil :

— Știți, noi tocmai desăvîrșeam realizarea unei noi varietăți de material plastic, foarte util la operațiile chirurgicale. Printre altele, dintr-un astfel de material s-ar putea face vase sanguine. Vă dați seama că pentru el porozitatea e un factor determinant. Or, eu aveam unele îndoieli. Acestea trebuiau verificate în colaborare cu fiziologii. Intrasem în tratative cu Institutul de fiziologie și voiam să duc aceste tratative la bun sfîrșit.

Ciberneticianul : Vă înțeleg. Odată am fost și eu într-o situație absolut identică. Dar ce să-i faci ? Cînd trebuie să te oprești din muncă pentru a urma un tratament medical, întotdeauna se găsește ceva care trebuie neapărat dus la bun sfîrșit...

— Nu numai atît, zîmbește Polonii Evghenievici. Anul trecut, bunăoară, am ratat concediul...

— Dar, după cîte știu, v-ați petrecut concediul la un sanatoriu, obiectează Ciberneticianul.

— Exact. Dar la sanatoriu omul nu se odihnește, ci se tratează. Afară de asta, era departe de mare. Nu era ceva pentru mine. Eu mi-aș dori un cort, un aparat cu oxigen, un pistol subacvatic și un țărm pustiu ! Credeam că voi recupera anul acesta...

Ochii lui Polonii Evghenievici devin pentru o clipă triști, dar apoi se aprind din nou.

— De altfel, dumneavoastră aveți dreptate. Ca să desăvîrșim tot ce avem de făcut, fiecare dintre noi am avea nevoie de o veșnicie...

Previziunea Ciberneticianului :

Va merge imediat la Institutul de fiziologie, va lua datele de care are nevoie și le va preda la laborator, împreună cu indicațiile sale. Apoi va pleca la mare, unde își va petrece ultimele ore.

O cameră cu gust mobilată în locuința profesorului Guț. Răsturnat pe otomană, Polonii Evghenievici îi spune soției sale :

— Te rog mult să treci pe la Tamara Petrovna. Să vină diseară la noi, împreună cu Vadim.

De îndată ce soția a ieșit, Polonii Evghenievici devine alt om. Pe fața lui apare o expresie ștrengărească. Sare de pe otomană și se repede la bucătărie. Scoate din bufet un borcan cu dulceață de vișine, îl deschide, ia o lingură și se apucă să mănînce cu lăcomie.

Ciberneticianul : Ce, a înnebunit ?

Medicul : Ne lămurim noi imediat.

Vocea medicului de gardă către Polonii Evghenievici :

— Nu știam că vă place atît de mult dulceața. Vă rog însă să nu uitați că suferiți de diabet.

Polonii Evghenievici tresare și se oprește din mîncat. Are buzele mînjite cu dulceață. Dar iată că a înțeles despre ce este vorba.

— A, dumneavoastră erați, doctore ?! Mă supravegheați ? (**Rîde**). Da, îmi place dulceața. Asta e, ca să zic așa, pasiunea mea „criminală" și nesatisfăcută. În copilărie, pentru că am furat un borcan de dulceață de vișine, am fost aspru pedepsit, mai exact — — bătut. Apoi a venit diabetul, interdicțiile colegilor dumneavoastră. Credeți că povestea cu fructul oprit nu mai e de actualitate ? Pot și eu — nu ? — în ceasul cel din urmă să fac ce-mi place fără să-mi fie teamă de diabet ?

Vocea medicului de gardă :

— Poftă bună !

Medicul deconectează ecranul.

Medicul : Ei, dragul meu, spune cinstit, recunoști că ai pierdut ?

Ciberneticianul : De ce ?

Medicul (mirat) : Dar ceea ce s-a petrecut nu e suficient ? Oare asta nu dovedește nimic ?

Ciberneticianul : Asta dovedește numai că n-am avut suficiente informații despre acești oameni. Pot repeta tot ce am spus la începutul disputei noastre : comportarea omului poate fi calculată absolut exact dacă dispunem de informații complete despre el.

În românește de IGOR BLOCK

UMOR

— NU ÎNȚELEG, DE CE S-O FI ȚINÎND ASTA SCAI DE MINE ?

Desen de I. M. VINTILĂ

Tiparul executat la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"

2012

COLECȚIA Povestiri ȘTIINȚIFICO-FANTASTICE

CLUB

cpsf.info

prelucrare
&
editor
Costin Teo Graur

i.m. Pompilu

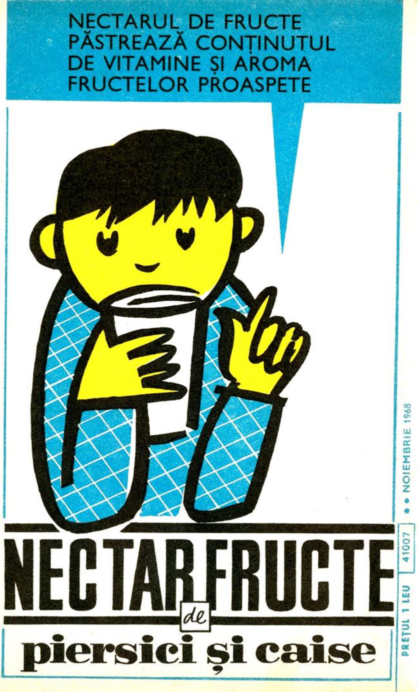
Au scanat, corectat, prelucrat.

Ceea ce nu au fost în stare redacţiile Ştiinţă şi tehnică
sau cei care au dat să continue CPSF, au reuşit, cu multă dăruire,
muncă şi cheltuială, aceşti entuziaşti.

Lor trebuie să le mulţumim pentru că avem acum posibilitatea
să (re)citim legendara Colecţie.

clandher
flash_gordon
eviigheorghe
krokodyliu
progressivefan3
car_deva
coollo
fractalus
panionios
nid68
un anonim (RK)
Gyuri
hunyade
dl. Dan Lăzărescu
Cilly Willy
fizikant
Doru Filip
connieG

(dacă este omis cineva, vă rog un email şi reparăm greşeala)

NECTARUL DE FRUCTE PĂSTREAZĂ CONȚINUTUL DE VITAMINE ȘI AROMA FRUCTELOR PROASPETE
NECTAR FRUCTE
de
piersici și caise
PREȚUL 1 LEU
41007
• • NOIEMBRIE 1968